

Ca je novega?

Lepoglava – mjesto puno zelenila
i zadovoljnih ljudi

Održan 5. građanski sat
“Ca je novega?”

Cementara – prva tvornica
na Labinštini

Četiri posljednja Mohikanca
– stanovnika Skitače

Održan 4. “Sajam dobrih ideja”

Kockavicu treba zaštititi

Filmske radionice otvorile
vrata novog svijeta mladih

Svjetski putnik u malom mistu

Kuhani zagorski štruklji

OMORIKA

BOR

Ca je novega?

EKO DOSTAVA DO VAŠIH VRATA

Polaznici "Male škole ribolova" i članovi Društva športova na moru Koromačno dostavljaju "Ca je novega?" od vrata do vrata lokalnoj zajednici oko Koromačna.

Dragi čitatelji,

imam veliku čast u ovom broju poželjeti dobrodošlicu još jednoj lokalnoj zajednici u kojoj Holcim od početka veljače ove godine posluje: mjestu Očura u Općini Lepoglava! S obzirom da Holcim Grupa trenutno u svijetu vodi oko 400 kamenoloma i šljunčara, bogato iskustvo i znanje Holcim Grupe sigurno će, uz suradnju s lokalnom zajednicom, doprinijeti daljnjem poboljšanju poslovanja kamenoloma Očura. Posebno s aspekta održivog razvoja, kojem Holcim kontinuirano teži. Isto tako unaprijed se radujemo zanimljivim temama iz Očure!

21. travnja održan je već 4. Sajam dobrih ideja, a partner-domaćin ove nam je godine bila Srednja škola Mate Blažine iz Labina. Svoje je aktivnosti i projekte predstavilo 19 udruga i škola (udruga iz Zadra nam se nažalost nije mogla pridružiti). Više o Sajmu dobrih ideja pročitajte na čak četiri stranice. Iskreno se nadamo da će ostvareni kontakti uroditi plodom, zajedničkom suradnjom i novim idejama!

Pročitajte i priče brojnih zanimljivih ljudi, stanovnika Skitače, Nijemca koji živi u Reburicima, nadglednika tunela Čepić-Plomin Luka ...

I na kraju, da bismo s Vama podijelili i svu raznolikost Hrvatske, u ovom Vam broju donosimo pjesmu na zagorskom dijelektu i recept za jedan vrlo ukusan zagorski specijalitet.

Dobar tek!

Vaš Holcim
Julija Škoro

Ca je novega? pripremamo za Vas – javite nam o čemu biste željeli čitati!

sadržaj

Razgovor	
Lepoglava – mjesto puno zelenila i zadovoljnih ljudi	4
Holcim	
Održan peti građanski sat "Ca je novega?"	6
Holcim	
Cementara – prva tvornica na Labinščini	9
Reportaža	
Četiri posljednja Mohikanca – stanovnika Skitače	10
Aktivnosti	
Održan 4. "Sajam dobrih ideja"	12
Reportaža	
Motorinom kroz podzemlje od Čepića do Plomin luke	16
Projekti	
Osmjeh od zlata i lelujavi val	17
Projekti	
Kockavicu treba zaštititi	18
Projekti	
Filmske radionice otvorile vrata novog svijeta mladih	19
Reportaža	
Raške "Plominke"	20
Razgovor	
Svjetski putnik u malom mistu	21
Općina Raša	
Nekad se pjevalo i kad se gubilo!	22
Općina Raša	
Aktualnosti	23
Zagorske pjesme i recepti	
Šenicu su želi	
Kuhani zagorski štruklji	24

Ca je novega?

tromjesečne novine za lokalnu zajednicu

Nakladnik:

Holcim (Hrvatska) d.o.o.
Koromačno bb
52222 Koromačno

Glavna urednica:
Julija Škoro

Uređuje:
Moreno Bartolić

tel: 052 876 900
fax: 052 876 240
e-mail:
odrzivi-razvoj-hrv@holcim.com
www.holcim.hr

Grafička priprema:
Borovac i Bence d.o.o.

Ova je publikacija tiskana na recikliranom papiru.

Holcim Hrvatska

Otvoreni smo za sve vidove suradnje s Holcimom

Lepoglava – mjesto puno zelenila i zadovoljnih ljudi

gradonačelnik Lepoglave Marijan Škvarić

Lepoglava je kolijevka znanosti, umjetnosti i kulture koju su stvarali pavlini već od 1400. godine.

Početak veljače ove godine Holcim Hrvatska je postala vlasnik kamenoloma u Očuri, čime upotpunjuje prisutnost u široj zagrebačkoj regiji, te doprinosi jačanju Holcima u Hrvatskoj. Značajno je da Holcim Grupa trenutno u svijetu vodi oko 400 kamenoloma i šljunčara, pa će bogato iskustvo i znanje Holcim Grupe doprinijeti daljnjem poboljšanju poslovanja kamenoloma Očura. Posebno s aspekta održivog razvoja, kojem Holcim kontinuirano teži.

Sjedište tvrtke, koja sad nosi naziv Holcim mineralni agregati d.o.o. i dalje ostaje u Lepoglavi, te svojim djelovanjem nastavlja davati doprinos razvoju lokalne zajednice. Potaknuti time što Holcim sad ima još jednu lokalnu zajednicu u

kojoj posluje, razgovaramo s gradonačelnikom Lepoglave.

Nedaleko dviju trasa europskih autocesta, Zagreb-Graz i Zagreb-Budimpešta, smjestila se Lepoglava, naselje u slikovitom zagorskom pejzažu i jedno je od najstarijih i najpoznatijih mjesta u Hrvatskoj. Kolijevka je znanosti, umjetnosti i kulture koju su stvarali pavlini već od 1400. godine. Zašto ime Grada Lepoglave ne bi trebalo asociirati jedino s najpoznatijom hrvatskom kaznionicom objašnjava njen gradonačelnik Marijan Škvarić.

Koji su osnovni pravci razvoja Lepoglave u privrednom i turističkom smislu?

Grad Lepoglava donio je "Strategiju gospodarskog razvoja". Osnovni cilj dugoročnog razvitka definiran je kao poboljšanje kvalitete življenja napretkom gospodarstva, uz očuvanje prirodnog i kulturnog identiteta područja. Samo planirano usmjeravanje i stvaranje povoljne poduzetničke klime osigurat će željeni razvoj grada. Poduzetnici su značajni i jedini resurs koji to može provesti, pa o njihovoj, ali i institucionalnoj podršci ovisi uspješnost razvoja grada. Najznačajniji turistički resurs Lepoglave je Pavlinski kompleks i pavlinska ostavština, a postoji mogućnost uvođenja novih kulturnih i edukativnih

sadržaja. Lepoglavska čipka, uz pašku, najznačajnija u Hrvatskoj, ističe se osobitim stilom i finocom izrade, a kroz radionice, škole i Međunarodne festivale dio je turističke ponude. Gaveznica – Kameni vrh u Lepoglavi, jedini je sačuvani fosilni vulkan i nalazište minerala ahata u Hrvatskoj te se svrstava u kategoriju geoloških spomenika prirode. Vinske ceste, seoska gospodarstva i ekološka proizvodnja hrane su potencijali kojima Grad Lepoglava može dodatnim razvo-

jem konkurirati na tržištu, a za one sportskog duha, Ravna gora pruža mogućnost planinarenja i paraglajdinga.

Recite nam ponešto o problemu iseljavanja stanovništva s ruralnih područja!

▼ Lepoglava je pogranično područje s Republikom Slovenijom, pretežno ruralnog karaktera. Nerazvijena komunalna infrastruktura, nemogućnost zapošljavanja uvjetovali su iseljavanje stanovništva prije svega u Sloveniju. Intenzivno provodimo program poboljšanja komunalne i društvene infrastrukture.

Što očekujete od suradnje s Holcimom? Kakva je budućnost kamenoloma?

▼ Kao i sa svim gospodarskim čimbenicima na području Grada Lepoglave i za Holcim smo otvoreni za sve vidove suradnje kako u gospodarskom tako i u ostalim segmentima društvenog života. Pošto eksploatacija mineralnih sirovina ima dugu tradiciju na području grada Lepoglave zbog sirovinske baze i stručnih ljudi, neminovno je da i dalje to bude jedno od gospodarskih osnova koje će pružati mogućnost zapošljavanja i razvoj cijelog kraja. Nadamo se da će Holcimova poslovna i razvojna strategija tome i dalje doprinisiti. Partnerski odnos poduzetnika i gradske uprave ključan je preduvjet uspjeha i ostvarenje razvojnih vizija grada.

Vjerujete li da će se ekološki standardi na području eksploatacije kamena u naselju Očura dignuti na novu razinu?

▼ Vjerujem da će se Holcim kao društveno odgovorno poduzeće pridržavati svih zakonskih odredaba o zaštiti prirode i ekoloških standarda. To je posebno bitno jer svi želimo imati čistu prirodu i okoliš u kojim živimo.

Koji su aktualni i planirani gradski projekti?

▼ Daljnja izgradnja komunalne infrastrukture, asfaltiranje lokalnih nerazvrstanih cesta, širenje vodoopskrbne mreže te rekonstrukcija niskonaponske mreže s javnom rasvjetom. U planu je i rekonstrukcija i adaptacija zgrade za budući Dom kulture, proširenje i komunalno uređenje Poslovne zone i izrada projekta i realizacije programa odvodnje u Lepoglavi.

Što možete reći o korisnosti kazionice Lepoglava?

▼ Činjenica je da jedna takva ustanova izaziva mnoga pitanja i dvojbe kako domicilnog stanovništva tako i naših posjetitelja. Grad Lepoglava ima bogatu kulturno-povijesnu tradiciju i putem konkretnih aktivnosti to nastojimo i pokazati. Želimo da grad Lepoglava bude mjesto puno zelenila i zadovoljnih ljudi u koje će gosti rado dolaziti.

grb Lepoglave

Partnerski odnos poduzetnika i gradske uprave ključan je preduvjet uspjeha i ostvarenje razvojnih vizija grada.

Građani upozorili: Koromačno odumire!

Održan 5. građanski sat “Ca je novega?”

Građani su pohvalili Holcim za ono što je učinio za Koromačno, ali su istovremeno upozorili da je to premalo jer ono pokazuje sve znakove odumiranja.

Peti građanski sat “Ca je novega?” održan 17. veljače odlikovao se otvorenom razmjenom informacija i živom raspravom čime najbolje opravdava svoju svrhu. Po prvi puta Siniša Koščec, direktor kamenoloma u Lepoglavi koji je nedavno postao Holcimovim vlasništvom, nazočio je skupu s namjerom da Holcimova iskustva primijeni i u svojoj lokalnoj zajednici.

U prvom dijelu sata voditelj-moderator Žarko Horvat je iznio informacije koje je smatrao najinteresantnijima s obzirom na aktualnost, a u drugom dijelu su on, predsjednik Uprave Albert Szabo i načelnik Općine Raša, Josip Pino Knapić odgovarali na pitanja građana.

Direktor industrijske ekologije Horvat se najprije osvrnuo na dioksine i furane objasnivši da su to spojevi koji nastaju pri niskim temperaturama sagorijevanja, od 300 do 600 stupnjeva Celzijusovih, dok se temperatura u tvorničkoj peći u Koromačnu kreće između 850 i 2050 stupnjeva Celzijusovih, pa ih nastaje u zanemarivo malim količinama. Pored toga, mjerenja iz godine u godinu pokazuju da količine konstantno opadaju. Neznatno iznad buduće dopuštene (od 2009. godine) granične vrijednosti je emisija dušikovih oksida, međutim mjere za otklanjanje tog problema bit će pokrenute tijekom ove godine.

Također, u 2006. godini nastavlja se projekt zaštite od buke, sa zahvatom na ventilatorima za hlađenje klinkera. U postignućima na području zaštite okoliša Holcim je u posljednjih šest godina ostvario značajan napredak: dok je 2000. godine u ocjenjivanju zabilježio 61 bod, ove je godine dobio 81 bod (prema standardu koji Holcim Grupa primjenjuje u svim svojim tvornicama cementa širom svijeta). U novostvorenoj vrijednosti tijekom 2005. godine u općini Raša Holcim je sudjelovao s lavovskih 65 posto, prema podacima Zavoda za poslovna istraživanja.

Građani su pohvalili Holcim za ono što je učinio za Koromačno, ali su istovremeno upozorili da je to premalo jer ono pokazuje sve znakove odumiranja: od nekadašnjih četiristo stanovnika taj je broj u proteklih nekoliko godina pao na manje od dvije stotine.

– Pošta radi pola radnog vremena, liječnika imamo tri puta tjedno, više nemamo gdje kupiti novine, dvadeset stanova u Koromačnu je prazno, ove godine u školu ide petoro učenika, a iduće godine bi ih trebalo biti četvero, ali će najvjerojatnije ići samo moja kći, rekao je Milenko Plazibat u svom emotivnom nastupu za što ga je dvorana nagradila

...Holcim danas proizvodno posluje na jedanaest lokacija u Hrvatskoj, djelujući u svakoj lokalnoj zajednici.

pljeskom.

– Holcim je više novaca dao magarcima u Liburni nego Koromačnu – čulo se kao kritika na račun nedovoljne senzibilnosti kako Holcima, tako i Općine Raša. (opaska urednice: radi točne informacije – koju na Građanskom satu nažalost nismo imali – navodimo da je s naslova sponzorstava od 2003. do 2005. godine rezervat magaraca Liburna dobio ukupno 98.721 kn, dok je istovremeno na projekte u Koromačnu, uključivo i NK Cement, izdvojeno ukupno 901.622,76 kuna).

Građani smatraju da bi bilo bolje obojati fasade zgrade i napraviti šetnicu do Tunarice nego graditi lungomare kao što predlaže Općina. Postavljeno je i pitanje vrtića, na što je Szabo odgovorio da Holcim želi pokrenuti obnovu i vrtića i škole, ali ne smatra svojom obvezom stalno ih financirati jer tome služe prihodi lokalne zajednice, među ostalim i od poreza koji Holcim plaća.

Načelniku Knapiću prigovoreno je da Općina Koromačnu premalo vraća od onoga što iz nje ga prihoduje. On se s time nije složio i svoje mišljenje potkrijepio informacijom o raznim projektima, navodeći kao primjer da je pri kraju izrada troškovnika za obnovu ambulante. Osim toga napomenuo je da dok u Koromačnu broj stanovnika opada, dotle u Viškovićima i Brovinju raste. Slaže se da je razlog što je škola pred zatvaranjem u tome što djece ima sve manje, međutim i što roditelji voze djecu u Labinske škole.

– Možda bi pomoglo kad bi, primjerice, Holcim s pedesetak tisuća kuna sufinancirao školski autobus koji bi učenike iz okolnih sela vozio u Koromačnu – kazao je Knapić.

Drži da bi Holcimovi rezultati na polju održivog razvoja morali biti povoljniji za lokalnu zajednicu,

a izjavio je i da ga brinu glasine o preseljenju sjedišta tvrtke u Zagreb, što bi se jako loše odrazilo na općinske prihode. Iz Holcima je odgovoreno da Holcim danas proizvodno posluje na jedanaest lokacija u Hrvatskoj, djelujući u svakoj lokalnoj zajednici. Ipak, još uvijek su sponzorska izdvajanja najveća upravo za Koromačnu i okolicu. Preseljenje sjedišta može uslijediti ako se procijeni da može pospješiti poslovanje poduzeća, međutim, rečeno je, postoje mjere kojima lokalna samouprava može privući novo i zadržati postojeće gospodarstvo.

Dodite na Holcimove Dane otvorenih vrata

Drago nam je da Vas, Vašu obitelj i prijatelje možemo pozvati na Holcimove Dane otvorenih vrata u:

- Kukuljanovo - 11.5.
- Karlovac - 12.5.
- Bistra i Zabok - 15.5.
- Koromačno - 26.5.

Posjetite nas i pogledajte gdje, što i kako radimo. U sklopu Dana otvorenih vrata u Koromačnu prigodnom izložbom starih fotografija obilježit ćemo **80-tu godišnjicu** početka proizvodnje cementa u Koromačnu.

Kao i svake godine do sad, pripremili smo Vam zabavni program, besplatnu marendu i piće. Imate i razlog više za posjetu, jer Vašim dolaskom sudjelujete u humanitarnoj akciji: Holcim će u ime svakog posjetitelja donirati 10 kn Udruzi osoba s invaliditetom iz Labina za izgradnju dvostruke rampe za invalidne osobe u ulici Zelenice.

Vaš Holcim

Njenu gradnju započelo je 1922. godine akcionarsko društvo „S. P. E. M. A. Giuseppe Conigliaro“

Cementara – prva tvornica na Labinšćini

Do početka dvadesetih godina 20. stoljeća Koromačno je bilo tiha i lijepa uvala smještena između isto tako lijepe uvale Vošćice i poluotoka Ubaša. To bi vjerojatno tako i ostalo da u to vrijeme nisu u njenom neposrednom zaleđu, uz lokalitet crkve Sv. Ivana Glavosjeka, odnosno srednjovjekovne utvrde gusara, poznate kao Turan, otkrivene ogromne količine sirovine pogodne za proizvodnju cementa. Osim toga, u prilog proizvodnje cementa u uvali Koromačno, koja će kasnije dobiti naziv Valmazzinghi – po talijanskom projektantu, išao je i jeftini ugljen iz nedalekog Krapna te mogućnost njegova jeftina prijevoza morskim putem u ostale dijelove ondašnje Italije. Stoga je već 1922. godine, dakle vrlo brzo nakon što Istra ulazi u sastav Italije, akcionarsko društvo “SPEMA Giuseppe Conigliaro” udarilo temelje buduće cementare. Na prostoru crnike i maslina niknut će za četiri godine cementara koja će obilježiti cijelo 20. stoljeće ovog dijela Labinšćine. Tvornica je počela radom četiri godine kasnije, što je ujedno početak industrijalizacije ovog dijela Istre, a u povijesti će stati zabilježeno da je njen početak bio upravo u Koromačnu. Za ovaj kraj ce-

mentara je postala njen zaštitni znak, nešto kao što je rudnik bio za Rašu ili Labin, a uz siromašne stočare i vrijedne pomorce, uz čije se ime vezuje Tunarica, ovdášnji će ljudi postati i industrijski radnici. Njeno pojavljivanje ubrzo će razvoju ovog kraja, koje se 1937. godine cestom, a ubrzo i autobusnom linijom spaja s Labinom, a cementara je ubrzala i dolazak telefona te višeg standarda življenja. U njoj će biti zaposleni ne samo stanovnici Brovinja, Viškovići, Skitače i danas okolnih sela, već i puno šire. Nije poznato koliko je cementa proizvedeno prve godine, ali već 1928. godine tržištu je isporučeno 28 tisuća tona portland cementa. Deset godina kasnije za ondašnje prilike proizvodnja je skočila na zavidnih 62 tisuće tona godišnje, što je bilo za dvije tisuće više od nominalnog kapaciteta cementare, uz koju je niklo novo naselje. U godini 1940. u njoj je proizvedeno 45 tisuća tona cementa, a nakon pada Italije u rujnu 1943. godine peći cementare se gase. Nakon oslobođenja pale se potkraj 1945. godine, kada cementara uz raški ugljen postaju vrlo važne strateške sirovine važne za ratom opustošenu Istru i cijelu bivšu Jugoslaviju.

Na prostoru crnike i maslina niknut će za četiri godine cementara koja će obilježiti cijelo 20. stoljeće ovog dijela Labinšćine.

cement su tovarili i jedrenjaci, po kojima je nekada bio prepoznatljiv ovaj kraj

jedna od razglednica iz Valmazzinghi odnosno Koromačna koje je onda imalo i crkvu i školu

cementara je u Koromačnu podignuta zahvaljujući i jeftinom ugljenu iz Krapna

Veliki egzodus mještana desio se 50-ih godina prošloga stoljeća

Četiri posljednja Mohikanca – stanovnika Skitače

ulaz u Skitaču

... danas Skitača izgleda napušteno i tužno, i premda ima struju i telefon, u Skitači živi još samo četvoro njenih vjernih stanara.

biciklisti Rok (zvani Kandžo) i Mirsad

Visoko u vrletima ponad Raškog zaljeva okruženi kamenjem i škrtim raslinjem, kaduljom i kržljivim smrekama, u negostoljubivom mediteranskom kršu prošaranom dugim kamenim suhozidima, u malom mjestu Skitača, 474 metra nad morem, žive četiri posljednja Mohikanca – stanovnika Skitače: Lucian, Cezar i dva brata Fonovići (Đani i Điši). Vikendom im se ponekad pridruže dvije talijanske obitelji, a sve češće u ovom napuštenom planinskom mjestu provodi slobodno vrijeme i gospođa Christa Schwarz, kojoj, kako sama kaže, treba oko 5 sati vožnje da iz Beča automobilom stigne do svog novog, prelijepog utočišta okruženog netaknutom prirodom i tišinom. "Nekada nas je bilo 250 ljudi tu na Skitači. Svaka kuća imala je po sedam, osam ljudi. I tu smo živjeli u kamenim kućama, a negdje i sa slamnatim krovovima" prisjeća se vremena prije velikog egzodusa mještana Skitače, gospodin Lucian. A veliki egzodus mještana desio se 50-ih godina prošloga stoljeća kad su primorani teškom ekonomskom krizom mnogi stanovnici Skitače masovno odlučili potražiti sreću u dalekim, obećanim zemljama: Americi, Kanadi, Australiji ili bliže, u Italiji. Unatoč tome Skitača je i dalje "reproducirala" mnogo pomoraca i radnika cementare u Koromačnu koji su, kroz naredne godine, ipak selili sa Skitače u obližnja mjesta uz more, oko Koromačna i Labina. Zagledan u zamagljeni horizont prema otoku Cresu, i sam nekad pomorac, danas stanovnik stambene četvrti Kature u Labinu, stariji brat braće Fonović, gospodin Silvano, pokušava nam dočarati što se sve s terase njegove rodne kuće za bistra vremena "golim okom" može vidjeti. "Kad je bistro, kad okrene na buru, odavde se prostim okom može vidjeti čovika kako hoda na Cresu, ili Veneciju se isto vidi, bez problema!". "Ee, da. I moje tri sestre: Lidija, Eda i Milka Ana, još kao maloljetne, radile su u cementari" okreće temu gospodin Silvano, na prošle dane i ljepša vremena po Skitaču. "Tad je jedan kamioncin svaki dan dolazio po radnike za cementaru. Bilo je onda u Skitači puno omladine i svi su radili u Koromačnu" zaključuje gospodin Fonović. A danas Skitača izgleda napušteno i tužno, i premda ima struju i telefon, u Skitači živi još samo četvoro njenih vjernih stanara. Ali zapravo vikendom je na Skitači iznimno "živo", zaključujemo. Planinarski je dom otvoren, a biciklističkom stazom drhtavih

panorama Skitače

mišića, dolipsala su i dvojica čudnih rekreativaca na mountain bike-icama, članovi biciklističkog kluba "Kojoti" iz Ljubljane. "Automobile smo pu-

Silvano Fonović na svojoj terasi sa koje se za lijepa vremena vidi čovjek na Cresu

stili na Raškom mostu. Od tamo smo se biciklima popeli prema Labinu, pa na Skitaču, i sad se vraćamo uz more do staroga grada u Labinu i nazad preko Raše. To je otprilike 70 kilometara. Treba nam 3 sata vožnje biciklama“ objašnjavaju nam vrlo zahtjevnu stazu najbrži biciklistički par sedmočlane skupine, Rok i Mirsad. Odlazujući svoje skupocjene bicikle pored planinarskog doma, primaju se vrućih čajeva koji se puše na zubatom suncu, a koje su im pripremili današnji

domaćini u planinarskoj kući, Boris i Zdravči. “To nam nije prvi puta da vozimo ovu turu. Iznimno je zahtjevna. Za nju smo saznali proučavajući “Mountain bike kartu Istre” srčuci topli napitak još zadihani Mirsad, na naše veliko zaprepaštenje vadi kutiju cigareta i sliježući ramenima kao da se pravda, uvlači dim. “Jesam zaslužio ili nisam?”

gospodin Lucian

lakonski dodaje. Mjesto Skitača već je utonulo u popodnevnu siestu. Napuštene kuće poprimaju sablasne konture. Duge sjene provlače se njihovim pustim okućnicama. Naši novi informatori – članovi labinskog planinarskog društva, današnji domaćini Boris i Zdravči, kažu da je veliki broj ovih naizgled zauvijek zaboravljenih domaćinstava zapravo već prodan strancima. “Stranci kupuju kuće k'o ljudi. Za dva crna i dva bjela“ kaže Zdravči. “Evo, otiđite gore, kod one kuće s plavim škurama. Da, da, ona obnovljena kuća. Tamo živi jedna Austrijanka. Idite slobodno”. “Joj, nije bilo lako kupiti ovu staru kuću, zbog papira. Kupila sam je prije tri godine“ rukuje se s nama “tajanstvena Austrijanka”, nova stanovnica Skitače. “Sama sam nadgledala renoviranje. Sve je ostalo kao što je bilo i prije. Dodala sam samo ovaj bazen ispred i kamenim pločama popločala okućnicu“ upoznaje nas s vrlo diskretno i s puno osjećaja uređenim prostorom stare kuće. “Nitko od mještana Skitače baš ne zna njemački ili engleski, ali mi se unatoč tome sporazumijevamo. Kad nekome nešto treba, onda to uspije i objasniti” smiješi se zadovoljna gospođa. “Ovdje je prekrasno. Tišina, mir, nešto sasvim drugo od buke velegrada u kojemu živim. Sve više dolazim na Skitaču. Provela sam ovdje cijelo ljeto, a sad zimi dolazim svaki vikend, a ostajem i duže ponekad. Bura? Nee. Ja sam navikla na zimu. Kod nas u Austriji, na planinama je dosta hladnije nego ovdje, tako da mene bura ne može iznenaditi, premda je, kad puše, doista jaka.“

gospođa Christa Schwarz
Austrijanka iz Beča

“Ovdje je prekrasno. Tišina, mir, nešto sasvim drugo od buke velegrada u kojemu živim.”

Planinarski dom Skitača (Zdravči i Boris unose kašete pive u planinarsku kuću u sklopu pripreme godišnje fešte planinara na Skitaču)

Sinergijom pomoći udrugama i zajednici

Održan 4. "Sajam dobrih ideja"

Predstavnici udruga i škola koje će Holcim temeljem natječaja sponzorirati u 2006. izmjenjivali su iskustva, mišljenja i kontakte...

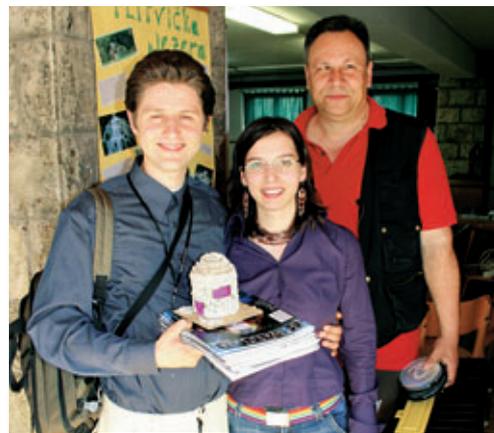
Osnovni cilj Sajma dobrih ideja, tradicionalne travanjske manifestacije održane povodom Dana planeta zemlje u SŠ Mate Blažine u Labinu, već je na samom početku bio skoro pa ispunjen. Predstavnici udruga i škola koje će Holcim temeljem natječaja sponzorirati u 2006. izmjenjivali su iskustva, mišljenja i kontakte, tako da je voditelju Žarku Horvatu bilo teško skrenuti pažnju na službeni dio predstavljanja. Ono je pak počelo obraćanjem ravnatelja škole domaćina Čedomira Ružića, koji je predstavio izvannastavne aktivnosti. Vrednovalo ih je, kazao je, i Vijeće Europe, izabравši ih 1999. za projekt Škole demokracije. Ujedno je pohvalio Holcimovu akciju, rekavši da je to najbolji način da se potakne one koji mogu i žele više. Izrazivši zadovoljstvo brojnošću i kvalitetom projekata, predsjednik Uprave Holcima Hrvatska Albert Szabo izrazio je želju da se kroz razmjenu ideja na Sajmu zajednički prevladaju eventualne teškoće, izvrši umrežavanje te postigne sinergijski efekt, budući da se sajam organizira prvenstveno zbog udruga, a ne Holcima. Nakon simpatičnog nastupa učenika Valentina i Stefanije na sintisajzeru, sve su organizacije, osim zadarskog "Svjetla", održale video prezentacije. Sajam je zaključen izlaganjem Žarka Horvata o Holcimovoj strategijskoj kući, koja počiva na ljudima, kao bitnom segmentu svake tvrtke. Evo što su voditelji nagrađenih projekata rekli o svojim aktivnostima:

Čeda Perko, Labin-Zdravi grad – U sklopu projekta Humanost na djelu osobe s posebnim potrebama uključujemo u dodatne dnevne sadržaje. Posredno, program nosi benefite za njihove roditelje koji se često moraju odricati vlastitog zapošljavanja, kako bi mogli skrbiti o njima. Mlađe osobe s posebnim potrebama nakon što prođu redovni program Centra "Liče Faraguna" nemaju primjerenu brigu zajednice. Radit ćemo u kreativnim likovnim radionicama te organizirati prodajne izložbe.

Branimir Živković i Sandra Polić, Udruga "Nemesis", Škrležvo – Bavimo se mladima i djecom s posebnim potrebama. Glavna aktivnost nam je informatička edukacija. Preko Holcima pokrenuli smo video sekciju, u kojoj su djeca od 10 do 15 godina. S novcem od natječaja kupit ćemo video opremu, na kojoj ćemo podučavati

tehnike i montažu, u okviru projekta Matrix i internet centar. Ujedno predstavljamo i prvi film "Ponikve buđenja".

Damir Blažević, Udruga za istraživanja u arhitekturi Platforma 9.81, Zagreb – O projektu Podzemnog grada Labina već se dosta govorilo, a naša je namjera ponuditi takav vid njegovog korištenja u turizmu koji bi bio povezan s održivim razvojem i zaštitom okoliša. U projektu naznačujemo mogućnosti korištenja "šohta" kao oglasnog stupa, svjetionika, vjetrenjače, stanice žičare i modela za suvenir. Istraživanjima u arhitekturi, posebno na temu uništavanja okoliša apartmanizacijom, bavimo se već pet godina u Splitu i Zagrebu.

Učimo djecu o obnovljivim izvorima energije.

Biserka Krmek, OŠ Ksavera Š. Gjalskog, Zabok – Putovanje grane jabuke kroz sva četiri godišnja doba naziv je projekta u kojem ćemo snimiti film o obrezivanju i cvjetanju, te ukazati na biološke specifičnosti kroz usporedbu s ostalim stablima. Uz pomoć Državnog zavoda za zaštitu prirode nastavljamo i na projektu zaštite endemskog cvjeta Kockavice.

Denis Kirinčić, Kazališna radionica Malik, Rijeka – S obzirom da kazalište integrira sve vrste umjetnosti, kazališni odgoj ima brojne pozitivne učinke na djecu. Trenutno radimo na predstavi "Petar Pan – Letimo", koja je zapravo inspirirana tvornicom Hartera, i predstavlja svojevrsnu priču o papiru.

Predrag Mišćević, Udruga za promicanje inkluzije, Zagreb – U rujnu nastavljamo s projektom "Stvaranje u radosti", odnosno keramičarskom kolonijom na Skitači. Cilj nam je osobama s intelektualnim teškoćama, kroz druženje s umjetnicima, stvoriti radne navike i povećati krug prijatelja.

Ljiljana Krušelj, Dječji vrtić Pjerina Verbanac Labin – Iako već gotovo jedno desetljeće sudjelujemo u proslavi Dana voda, ove godine se prvi put javljamo na natječaj. Projekt "Voda za život" ima cilj upoznati djecu s važnošću vode, njenom štednjom i očuvanjem.

Tanja Dobrić i Silva Stemberger Tenčić, OŠ Matije Vlačića, Labin – Zajedno s djecom planirali smo urediti okoliš škole i unutarnji vrt, odnosno arboretum, gdje ćemo posaditi maslinu, dakle tipično mediteransko bilje, poput lavande, ružmarina i kuša. Djeca bi se trebala brinuti o svemu tome, zalijevati i okopavati pod stručnim vodstvom. Čak bismo i neke nastavne teme iz prirode i društva ili biologije mogli u njemu obrađivati.

Lori Luketa Dagostin, Udruga "Put", Labin – Holcim ove godine nastavlja podupirati naš projekt edukacije 10-godišnjaka o odvojenom skupljanju otpada. Kako imamo preporuku Ministarstva prosvjete, šestosatni je program dio redovne nastave. Ujedno obrazujemo nastavnike za tu tematiku te reizdajemo CD o odvojenom prikupljanju.

Denis Dundara i Đorđe Ristić, predsjednik Udruge osoba s invaliditetom Labin – Ovo je prvi put da smo sudjelovali na Holcimovom natječaju, prijavili smo rampu za OŠ Matije Vlačića, da se djeca s posebnim potrebama mogu normalno školovati. Imamo još planova za cijelu Labinščinu, jer se i u drugim općinama osobe s invaliditetom susreću s teškoćama.

Ivan Perko, predsjednik Udruge Liburna, Raša – Projekt kojeg smo ove godine prijavili dio je našeg starog programa Povratka prirodnim vrijednostima – obrazovanje za održivi razvoj. Prošle godine navršili smo desetljeće toga projekta. Uključujemo se s programom arboretuma mediteranskog bilja i očuvanja autohtonih pasmina sjevernog Jadrana s kojim ćemo nastupiti prema UNESCO-u. Projekt obuhvaća Unije, Susak, Gorski Kotar, Srakane, Cres i Primorje. Pokušat ćemo i na razini Hrvatske zaštititi barem jednu pasminu te se njome kandidirati prema UNESCO-u.

Robert Pašičko, Društvo za oblikovanje održivog razvoja, Zagreb – Učimo djecu o obnovljivim izvorima energije. Izradit ćemo brošuru na 20 stranica prilagođenu djeci od 1. do 4. razreda. Isto tako, sadržaj ćemo kasnije prebaciti na portal Moja energija.

Dalibor Juras, Udruga Utopija, Karlovac – Naš projekt “Za osmjeh djeteta u bolnici” sastoji se od uljepšavanja i humanizacije bolničkog liječenja djece u vidu bojanja prostora. U zadnjih mjesec dana obojali smo hodnik Pedijatrijskog odjela Opće bolnice u Karlovcu, od oko 350 četvornih metara. Planiramo urediti dnevni boravak i dječje sobe, obnoviti dotrajali namještaj i dječje krevete. Uključit ćemo i stručnjake i volontere.

Nadia Mauro Škopac, Morin Kudić, Gradsko društvo Crvenog križa Labin – Invalidska pomagala jako su tražena. Dosad smo zahtjeve obitelji kroničnih bolesnika, zadovoljavali donacijama. Sada se većina opreme istrošila, tako da nam treba nova oprema, koja će ići na posudbu. Ove godine dobili smo dovoljno sredstava za kvalitetan bolnički krevet, specijalni madrac i stolicu te invalidska kolica. Za članove obitelji organizirat ćemo tečajeve kućne njege.

Diana Sandor, Centar za neohumanističke studije, Karlovac – Kandidirali smo projekt Moja prva knjiga. Djeca u tri različite dobne grupe pišu i ilustriraju svoju knjigu. Knjige pobjednika bit će tiskane i objavljene. To je prilika da djeca iskoriste što su naučila o okolišu, dječjim pravima i prijateljstvu.

Novi mediji za nove ljude, program je usmjeren korištenju interneta za razmjenu i umrežavanje informacija.

Irina Načinović i Nataša Stepčić, SŠ Mate Blažine, Labin – Sudjelujemo u Globe i Semep programu, i Eko Teensima a trenutni glavni projekt je zaštita od ambrozije te očuvanje prirodne baštine Labinšćine, a sve u sklopu projekta “Škola za okoliš”. Najprije ćemo napraviti inventuru biološke raznolikosti, procijeniti ugroženost i onda napraviti akcijske planove za sanaciju te o tome upoznati lokalnu zajednicu.

Mirjana Dobrić, Srednja škola Mate Blažine, Labin – Uspješno roditeljstvo vrlo je odgovorna uloga za koju nas nitko ne trenira, a putem tog projekta koji se odrađuje u sklopu radionica, roditelje se uči o određenim znanjima, strategijama i vještinama uspostavljanja kvalitetnog odnosa i komunikacije. Projekt smo počeli u sklopu Zdravog grada s vrtičkim roditeljima. Radimo već osam godina i vidimo dobre rezultate.

Vinicio Cavenago, Društvo športova na moru "Koromačno" – Mala škola ribolova započeta protekle godine ide dalje, a ove godine i s novinom – podvodnom fotografijom. Moramo uzeti u obzir da imamo i školu ronjenja, a djeca ne mogu do 16 godine koristiti pušku. Uvijek ih, međutim, "tenta vrag" da posegnu za puškom, pa smo došli na ideju da idemo na fotografiju, što je isto jedna vrsta lova, samo što se love kadrovi. U ribolovu samo idemo za ribom, a sa fotografijom ćemo nešto novo primijetiti. Bit će tu lijepih prizora, ali i onečišćenja, a na kraju ćemo organizirati izložbu. Fotografiju će podučavati Foto Festival.

Uvijek ih, međutim, "tenta vrag" da posegnu za puškom, pa smo došli na ideju da idemo na fotografiju, što je isto jedna vrsta lova, samo što se love kadrovi.

Denis Mikšić, Udruga "Domaći", Centar za mlade na Gazi, Karlovac – Novi mediji za nove ljude, program je usmjeren korištenju interneta za razmjenu i umrežavanje informacija. Cilj nam je umrežiti organizacije na stvaranju Internet radija, koji zahvaljujući razvoju tehnike ne zahtjeva velika sredstva. Veće brzine prijenosa i snižavanje cijena pomogli su malim organizacijama da zauzmu svoje mjesto u medijskom prostoru i stvaraju informativu na lokalnim razinama. Za 20. srpnja planiramo Multimedijalni kamp.

Miro Alilović, OŠ "Ivo Lola Ribar" Labin – Prijavili smo se na projekt eko škole, kako bismo dobili međunarodni status i tzv. Zelenu zastavu, što je zapravo program Zaklade za odgoj i obrazovanje i okoliš pri Vijeću Europe osnovanom 1991. Cilj je promicanje odgoja i obrazovanja za zaštitu okoliša, a domaći nositelj je udruga "Lijepa naša". Škola je izradila program rada koji uključuje niz aktivnosti, poput prigodne izložbe povodom Dana voda i planeta Zemlje.

U povodu 22. ožujka, Dana voda, posjetili smo neobičan tunel Čepić-Plomin luka

Motorinom kroz podzemlje od Čepića do Plomin luke

Tomislav Polanovic

Bez vode, kažu, nema života; no, kad je na krivom mjestu, i kad je ima previše, dobrano nam ga može zagorčati. Da se to ne dogodi, brine vodočuvar Ibro Mahnić, koji redovito obilazi vodoprivredne objekte u Čepićkom polju, labinskoj obali te području istarskog dijela Učke. Možda će zvučati malo neobičajeno, ali naš sugovornik živi kraj jednog od najvećih podviga talijanske vladavine u Istri – ručno iskopanog podzemnog tunela Čepić – Plomin luka, kroz koji su talijani 30-tih godina ispraznili cijelo Čepićko jezero u more. Na zelenoj čistini, kraj ulaza u pet kilometara dug prokop sa izglancanim likom lire na volti, nalaze se ured i ladanjska kuća Ibre Mahnića. Sve vode koje u Boljunčicu utječu s Učke i Čićarije, prolaze kroz tunel i završavaju u Plominskom zaljevu. – *Od Drugog svjetskog rata do danas u tunel nije ništa ulagano, tako da je danas trotoar uz rub kanala na nekim mjestima odnijela voda. Nekad se ovuda moglo motorinom “kroz podzemlje” doći sve do Plomina. Danas meni treba pješice tri sata, pojašnjava Ibro, dok se blatnjavim stepenicama spuštamo prema mutnoj vodi. Kao vodočuvar, dužan je dva puta godišnje pješice proći podzemni kanal Plomin luka-Čepić, te izvijestiti Hrvatske vode o stanju građevine. – Jako je važno da se kanal ne začepi, što se znalo događati prije rekonstrukcije brane Letaj. Voda ima nevjerojatnu snagu. Veliki valovi nastaju zbog jakih kiša. Njih, doduše, nije bilo u zadnje vrijeme, ali ako do njih*

dođe, prvi katovi kuća u Plomin luci znaju proplivati. A baš su te stare kuće navodno izgrađene od materijala izvađenog tijekom kopanja tunela, priča naš sugovornik. Nakon stotinjak metara hoda kroz mrkli mrak dolazimo do kraja asfalta. Pješićki put, kaže, odnijela je voda. Iako gotovo pet kilometara udaljeni od kraja tunela, na njegovom kraju vidimo bijelu svjetlu točkicu. To je Plomin luka, objašnjava Ibro. Tunel je gotovo pravocrtno provučen, tako da se s jasno naziru krajnje točke.

Ova atrakcija, izgrađena sredinom 30-tih godina, i danas privlači pažnju stručnjaka i bolje upućenih turista. Prošle je godine tunel posjetio sin glavnog inženjera, danas već sedamdesetogodišnjak. Često vraćaju i speleolozi, budući da se u kanalu nalaze dvije spilje. Uz tartufe, Čepićko polje ima, dakle, još jednu autohtonu turističku prednost, dokaz ljudske upornosti, znanja i vještine.

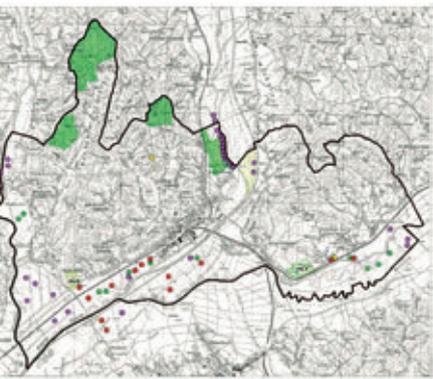
Zabočki osnovci misle i djeluju ekološki

Kockavicu treba zaštititi

Latinsko ime: *Fritillaria meleagris* L.
Drugi nazivi: kukuvača, logorica i močvarni tulipan.

“Mi prihvaćamo tehnološki napredak, ali neka staništa se moraju zaštititi i mi se za to borimo.”

Kockavica, ili kako je Zagorci nazivaju – kukovača, trajna je zeljasta biljka iz porodice ljljana koja raste u močvarnim predjelima Hrvatske, otvorenim vlažnim šumarcima johe, hrsta lužnjaka i jasena. U Hrvatskom zagorju nalazimo je uz rijeku Krapinicu, Krapinu i Sutlu. Stanište kockavice je svakim danom sve ugroženije zbog izgradnje industrijskih pogona, cesta, isušivanja zemljišta i melioracije rijeka. Budući da je brojnost populacije na staništima sve manja, ova biljna vrsta je zaštićena i uvedena u Crvenu knjigu Hrvatske. Učenici OŠ Ksavera Šandora Gjalskog iz Zaboka prepoznali su važnost njezina očuvanja i pod vodstvom svojih mentora uključili se u projekte upoznavanja kockavice i praćenja njenih staništa. Prvi projekt “Staništa kockavice na području Grada Zaboka” koordinirani je rad 30-ak učenika Eko grupe i GLOBE grupe koje već nekoliko godina djeluju u školi. Globe grupa svakodnevno mjeri minimalnu, maksimalnu i srednju temperaturu i tlak zraka, te podatke šalju u NASU. Učenici Eko grupe su dvije godine istraživali staništa kockavice, brojali jedinke, određivali pozicije pomoću GPS uređaja i unašali ih na kartu šireg područja Zaboka. Brojanje se nastavlja ali već sada sa žaljenjem konstatiraju da ih ima sve manje. Voditeljica ekoskupine Božena Dragčević objašnjava: *“Mi prihvaćamo tehnološki napredak, ali neka staništa se moraju zaštititi i mi se za to borimo.”* OŠ K.Š. Gjalski je u travnju 2005. godine postala dio velike obitelji Međunarodnih ekoškola. U svim nastavnim i izvannastavnim aktivnostima provode se sadržaji ekološkog karaktera. Cilj projekta nazvanog “Kockavica” bio je pobliže upoznavanje ove rijetke biljne vrste, čime je zabočka škola nastupila na županijskom natjecanju ekoškola.

KOCKAVICA

OŠ Ksavera Šandora Gjalskog, Zabok

Ekokviz “Lijepa naša”, županijsko natjecanje: Gornje Jesenje, 10. veljače 2006.

Sudionici: Martin Kozanić 5. a, Dina Čuček 6. b, Daria Vranec 7. c, Alan Pavičić 8. b, Miroslav Božena Dragčević, prof.

Osvajali su drugo mjesto i dobili nagradu za najbolji plakat. Posebno su ponosni na činjenicu da je Državni zavod za zaštitu prirode izradio upitnik za cijelu Hrvatsku posluživši se njihovim predložkom. U današnje doba čovjek sve više utječe na okoliš i ugrožava biljni i životinjski svijet. Zabočka škola svojim projektima educira učenike i razvija njihovu spoznaju o važnosti očuvanja, njegovanja i poštovanja prirode koja ih okružuje. *“Svaki dan jedna biljna vrsta nestane. Mi želimo spriječiti da se to ne dogodi i kockavici, simbolu naše ekoškole!”*, zaključila je profesorica Dragčević.

Stručno ime *Fritillaria* dolazi od latinskog *fritillus* što je naziv za posudu u kojoj su nekada kockari miješali kocke. Hrvatski termin povezan je s kockastim cvjetnim laticama poput hrvatske šahovnice. Kockavica cvate od polovice ožujka do kraja travnja.

Jesenja filmska škola u Centru za mlade NaGazi

Filmske radionice otvorile vrata novog svijeta mladih

Nakon višegodišnjeg djelovanja u razvoju medija mladih u Centru za mlade NaGazi u Karlovcu, okupila se grupa mladih entuzijasta koji su se i sami poželjeli okušati u video aktivizmu. Dio neophodnih tehničkih preuvjeta, dvije video kamere, bile su tu, a zahvaljujući Holcimu ostvarili smo i posljednje – montažu i sredstva za edukaciju. Jesenja filmska škola održana je u suradnji s organizacijom Fade in iz Zagreba. Kako je broj sudionika zbog tehničkih uvjeta bio ograničen, grupa od 12 sudionika/ca okupila se u rekordnom roku. Početkom rujna započela je dvotjedna video aktivistička avantura. Početne su radionice bile više teorijske i u njima smo učili o osnovama slaganja novinarske priče i dokumentarnog filma, etici, organizaciji i produkciji. Slijedile su radionice upoznavanja s kamerom i načinima snimanja a zatim pisanja scenarija, skripte i osmišljavanja priče. Intenzivni cjelodnevni rad kao i vrlo komunikativni voditelji radionica zbližili su i ojačali grupu, što je bilo i neophodno u ovom dijelu edukacije u kojem smo postali prava filmska ekipa. Započelo je stvaranje priče, pisanje scenosljedca i plana snimanja. Odlučili smo snimati iste noći, nakon završene radionice. Za temu smo odabrali noćni život mladih u Karlovcu. Snimajući mlade u parkovima i uličnim sakupljačkim stanicama neki su od nas i sami prvi puta spoznali kako se mladi u Karlovcu zabavljaju. A većina nas se smrznula u varljivoj jesenskoj noći, trčeći s kamerom na ramenu za grupama teenagera skoro do ranih jutarnjih sati. Potom je slijedila radionica montaže. Zahvaljujući uistinu sposobnim trenerima – Žarku i Martini koji su nas strpljivo i postepeno vodili kroz proces učenja montaže (hvala im na svemu!) proradili smo na našem novom MACu. Posljednjeg dana poslijepodne naš prvi mali filmić bio je skoro gotov.

Trenutno radimo nekoliko projekata o udrugama u Karlovcu, slobodnom vremenu mladih i jedan dokumentarac s udrugama mladih u Rijeci, Križevcima, Čakovcu i Puli. U suradnji s nekoliko drugih udruga organizirati ćemo ovog proljeća gosotovanja RAFA, Human Rights Film Festivala i Tabor Film Festivala u Karlovcu. Ako ste u blizini, navratite! A ako i vas zanima kako izgleda noćni život mladih u Karlovcu javite nam na mail: domachi@domachi.hr ili posjetite www.domachi.hr.

Helena, Damir i Dean ispituju mogućnosti kamere

Voditelj radionice Branko Vilus naglašava značaj pune baterije na kameri

“Za mene je ovo nezaboravno iskustvo. Već dugo sanjam o tome da postanem montažer a sada sam već puno bliže svome snu”

Damir Lipošćak (23 g)

“Filmske radionice su mi otvorile vrata potpuno novog svijeta. Ove jeseni sam upisala violinu na Glazbenoj akademiji ali se ipak nadam da ću imati vremena nastaviti se baviti videom”

Marjana Padežanin (19 g)

Treći dan montaže - svi smo iscrpljeni osim voditeljice Martine Globočnik

Grupni brainstorming nad stvaranjem scenarija

Na bivšem divljem deponiju posadio stotinu maslina

Raške “Plominke”

“Prateći literaturu, doznao sam da postoji Plominka. Pošao sam je tražiti po plominskim šumama, zajedno sa suprugom.”

“Do ‘64. ovdje se nalazio kamenolom. Eksploatirao se kamen za građevinarstvo, a otpad je završavao upravo ovdje, gdje se sada nalazi maslinik. Ljudi su potom ovaj prostor koristili kao smetlište, koje je tu bilo 40 godina”. Tako će Dušan Sinčić započeti priču o nastanku maslinika koji je on sam prije pet godina zasadio u Raši, na području poznatom kao Lipa, na terasama, nad cestom za Pulu. “Bilo je tu svačega: krepanih kokoši, mački..., sramota za Rašu. Ja sam to počeo sređivati spontano”, prisjeća se Dušan. Sve je počelo sa sadnjom nekolicine stabala masline, u jednom dijelu danas prilično bogatog maslinika. Dušan je potonji proširio na nagovor jedne sumještanke. “Dosta toga obavio sam ručno, a prijatelji i rodbina pomogli su mi sa strojevima kojima smo ovaj prostor doveli u red dva dana”. Bilo je to prije pet godina, u kolovozu. Ne terasama koje su do tada bile prekrivene svakojakim otpadom tada je niknula loza i masline. Danas je tu posađeno stotinu maslina, a ima i loze. “Kad se masline prošire, loza će otići, tako da će cijeli prostor biti za masline”, objašnjava nam Dušan kojeg žalosti što na tržištu nema dovoljno sadnica domaće masline. Prevladavaju, naime, talijanske sorte, picciolino, lecino i pendolino. No Labinština ima svojih autohtonih

sorti. “Prateći literaturu, doznao sam da postoji Plominka. Pošao sam je tražiti po plominskim šumama, zajedno sa suprugom. Našli smo oko deset sadnica i ovdje ih zasadili”, priča Dušan i dodaje kako je drugu sortu našao ispod Puntere i na Ubašu, no stručnjaci mu ne znaju reći koji je njezin naziv. “S ovim bezimenima, ovdje je posađeno osam različitih sorti maslina”, zaključuje i priznaje kako u početku ipak nije bilo sve idilično. Naime, mjesec dana nakon što su posađena prva stabla, netko ih je posjekao. Ipak, to nije spriječilo Dušana da nastavi sa svojom inicijativom, te da ponovno “oživi” masline koje se nisu uspjele same obnoviti. “Imao sam osjećaj da, sređivanjem tog smetlišta, radim nešto dobro”, kaže Dušan koji je o maslinama učio i od stručnjaka, na brojnim predavanjima. Njegov je entuzijizam i dugogodišnji rad prepoznat. “Danas mnogi prolaznici hvale moj vrt”, zadovoljno će Dušan. Sreće on u svom masliniku i djecu iz mjesne osnovne škole, koja tu upoznaju i tridesetak vrsta ljekovitog bilja: melisu, stolisnik, sljez, pelin, gospinu travu, koprivu, kuš, primorski vrijesak, metvicu i trputac (uskolisni i širokolisni). Zeleni se tu i špinat, broskva, zimska salata, a ima i endivije, brokule i zimskog radiča. No posebno mjesto ima artičok, kojeg Dušan rado daruje svojim sumještanima. Sve bi te sadnice uskoro mogle dobiti svoju pločicu s latinskim i narodnim imenom. “Na tu sam ideju došao kad sam vidio koliko tu školsku djecu koja ovdje dolaze u pratnji svojih nastavnica zanimaju te biljke”, objašnjava Dušan koji se već raduje susretu sa školarcima kojima će govoriti o maslinama i ljekovitim biljkama u svom vrtu.

Wolfgang Ernst, frankfurtski trgovac i policijski vještak doselio u Reburice

Svjetski putnik u malom mistu

Njemačka komoda iz 16. stoljeća, francuska slika iz 1502. godine, tajlandski stolić, turska kubura, burmanska mačeta... Sve su to predmeti koji pokazuju buran životni put Nijemca Wolfganga Ericha Ernsta, nekad frankfurtskog trgovca, danas našeg sugrađanina i ugodnog domaćina lijepo prizemnice uz cestu Labin – Koromačno. U kući u Reburicima, kupljenoj 1998. godine, naš nas je sugovornik primio uz osmijeh i njegovu omiljenu hrvatsku frazu: “Nema problema“. Na kupnju kuće odlučio se nakon godišnjeg odmora u Rapcu, gdje je često putovao sa ženom Hrvaticom. Za današnje relacije, cijena je bila dosta povoljna, no kako je kuća bila oštećena u požaru, bila su nužna velika ulaganja. U nekim radovima sudjelovao je osobno, što njemu, inače vitalnom 76-godišnjaku, nije predstavljalo problem. Kako mu supruga još uvijek radi u Njemačkoj, dio vremena boravi sam. Ovdje je već dosta dugo, pa nam s ponosom može pokazati osobnu iskaznicu s naznačenim statusom stranca sa stalnim boravkom. U svom je životu obišao gotovo cijeli svijet, noseći sa sobom i omiljenu kameru – stariji model Nikona. Lijep je to hobi, ali prilično skup, reći će Wolfgang, pokazujući fotografije s brojnih putovanja, ali i zanimljiv, gotovo poeti-

čan krupni plan smokvina lista, snimljenog u okolini Reburica. Njegov je brat radio za Lufthansu, a imao je i vikendicu na Tajlandu, gdje je vrlo često boravio u njegovom društvu. Te kuće, objašnjava nam Wolfgang, nažalost više nema: srušio ju je tsunami, no na svu sreću, u to vrijeme oni su bili dovoljno daleko. Nakon Tajlanda, na red za obilazak došli su SAD, Vijetnam i Burma. Bilo je to sasvim slučajno. Na aerodromu sam naišao na jednog novinara njemačke televizije, koji je poslovno putovao u Burmu i Vijetnam. Ja drugog posla nisam imao, i kad mi je predložio da pođem s njim, nije bilo druge nego prepustiti se avanturi, priča naš sugovornik, pokazujući nam seriju fotografija što ih je tamo izradio. Radio je Wolfgang svojedobno i za policiju. Naime, kako je vodio dućan brava i ostale opreme, često se njegov savjet tražio kod rješavanja raznih provala. I dan danas čuva uniformu njemačkih policajaca, no u šali veli da ipak u njoj ne šeće po Hrvatskoj. Čudan splet okolnost, spojio je našeg sugovornika i s bivšim ministrom policije Ivanom Jarnjakom, čija je žena Njemica. Na jednoj novogodišnjoj zabavi u Zagrebu otplesali su nekoliko valcera, tako da mu je i glavni grad ostao u lijepom sjećanju, ali za svoj novi dom ipak je odabrao mir i plavetnilo Raškog zaljeva.

U kući u Reburicima, kupljenoj 1998. godine, naš nas je sugovornik primio uz osmijeh i njegovu omiljenu hrvatsku frazu: “Nema problema“.

Presretni što su napokon dobili reprezentativne prostorije

Nekad se pjevalo i kad se gubilo!

Ključ je bio u tom nekom zaraznom duhu raške ekipe na tradicionalnim ljetnim turnirima, zbog kojih i danas svi rado zasuču rukave.

Na slici, stoje, slijeva: Igor Radić, Italo Rajković, Vladimir Trudnikov, Ivan Pišar, Janez Miletić, Edo Domijanić; čuče: Dean Matas, Robert Klarić, Vilijam Miletić, Branko Miletić, Vedran Zakomac; nedostaju: Zoran Radić, Noavlija Zukić, Sandi Domijanić.

Četrdeset je stupnjeva u hladu, vruće kugle podižu prašinu dok se valjaju užarenim pijeskom. Da ne znate o čemu je riječ, sliku biste vrlo lako mogli premjestiti usred neke pustinje. Vruće kugle su u ovom slučaju ipak samo boće, a hladne glave i mirne ruke već ih 41 godinu bacaju Aršijani, najradije za ljetnih turnira. O boćanju nekad i sad, razgovarali smo s Italom Rajkovićem, zaštitnim znakom Boćarskog kluba Raša.

Barba Italo boća od '64., kad se klub i osnavao. Ustvari, igrao je i prije, ali s drvenim boćama i bez strogih pravila. "Kad je 'kova' napravila đog, počela je ozbiljna igra!", priča Italo, prizivajući vremena kad je boćanje manje značilo pobjedu, a više dobru zabavu, druženje i pokoji gutljaj vina iz bukalete. "Nije to više onako društvena igra. Danas se i u nižim ligama samo na pobjedu gleda", klima glavom i prisjeća se prvenstvenog poraza u Kanfanaru. "Stali smo u Žminju, a svi su se čudili da pjevamo! Zgubili smo, a ipak pjevamo!"

Radije gledajući u retrovizor, na stol je podastro kolekciju plaketa, među kojima i priznanje za sportskog djelatnika iz '99., s izbora sportaša Labinštine. Pitajući ga za ostale uspjehe, nestao je na sekundu, vrativši se s najlonom medalja. "Ma, tu su samo neke! Žena mi je to se ća hitila",

pojašnjava. "U jednoj sezoni sam osvojio dva turnira, u Marićima i u Rovinju, gdje sam dobio pun škatulon cigareta! Po putu doma sam ih podijelio, ali nemojte to zapisat jer ženi nisam rekao."

Nisu se prijateljstva sklapala zbog podijeljenih nagrada. Ključ je bio u tom nekom zaraznom duhu raške ekipe na tradicionalnim ljetnim turnirima, zbog kojih i danas svi rado zasuču rukave. Barba Italo tu posebno mora istaknuti Selinu: "Tamo su kao jena vela obitelji! Svi delaju kad je turnir u selu."

Morali smo naposljetku dvije-tri o aktualnostima. Italo je, kao kapetan županijskog drugoligaša "Raše", presretno što su napokon dobili reprezentativne prostorije. "Bila je to velika potreba. Ne za mene, nego za mlade, za Deana, Vedrana i ostale!", kaže, podsjećajući nas da je raška ekipa jedan od najmlađih u ligi. "Sad samo sve to treba održavati", zaključuje dok posprema plakete i medalje.

Aktualnosti

Općinsko povjerenstvo Raše izradilo je početkom ožujka dugoočekivani Prijedlog programa gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske kojim su obuhvaćena 222 hektara zemlje. Dolina Raše ima još toliko zemljišta prikladnog za poljoprivredu, no oko njegova vlasništva spore se Općina i Hrvatski fond za privatizaciju, tako da se o njemu nije odlučivalo. Obuhvaćeno zemljište nalazi se u katastarskim općinama Cere, Diminići, Kunj, Most Raša, Prkušnica, Skitača i Trget. Oko 57 posto zemljišta dat će se u zakup, na koncesijsko korištenje ide 34, prodaju šest, a za ostale oblike raspolaganja predviđeno je 1,76 posto terena.

Pored Općine, lijepe planove za dolinu ima i županijska Ustanova Natura Histrica, čiji ravnatelj Elvis Zahtila najavljuje proglašenje zaštićenog krajolika, te udomljavanje izumrlih vrsta, poput sokola. Tome, kako je rekao, poljoprivreda ne može štetiti, već upravo suprotno, doprinijeti bioraznolikosti.

Početkom ožujka, zasjedalo je i raško Vijeće, usvojivši izmjene statuta, odluku o povećanju naknade vijećnika na 400 kuna te odluku o članovima niza odbora. Bilo je i zanimljivih vijećničkih pitanja, pa je tako načelnik Josip Knapić Saši Bastijaniću (SDP) odgovorio da se ležeći policajci neće postavljati u Koromačnu prije drugih dijelova općine, no stići će ogledalo u Lončare.

Na prijemu što ga je labinski gradonačelnik Bruno Hrvatin u ožujku priredio za članove Gradskog stožera civilne zaštite te Službu zaštite i spašavanja pri Vatrogasnoj zajednici Istarske županije, zapovjednik javne vatrogasne postrojbe Darko Vitasović najavio je skoro osnivanje dobrovoljnog vatrogasnog društva u Raši. Time će, rekao je on, formiranje DVD-ova na Labinščini biti zaključeno.

Godišnju skupštinu održala su i ribolovna društva "Galeb" i "Koromačno". Za predsjednika "Galeba" izabran je Dražen Bužan, dok je na zasjedanju ribolovaca iz Koromačna naglasak bio na planovima za ovu godinu. "Galeb" će pokrenuti školu ribolova, dok će "Koromačno" onu već postojeću dopuniti tečajevima ronjenja, podvodne fotografije i plivanja.

Kulturno društvo "Bosna" Istarske županije održalo je krajem veljače u raškom RKUD-u svoju prvu redovnu godišnju skupštinu. Najveći je problem, rečeno je na Skupštini, nedostatak vlastitog prostora, pa se tako probe folkloriša održavaju u Labinu, Vodnjanu i Puli, ovisno o slobodnom prostoru. O planovima je govorila potpredsjednica Edina Softić Sošić, naglasivši da će se upotpuniti skupinom za sevdah, glumu i recitacije.

Na siječanjskoj sjednici Općina Raša usvojila je programe održavanja i gradnje komunalne infrastrukture. Za održavanje će se utrošiti ukupno 1,3 milijuna kuna, a sredstva će se prikupiti od komunalne naknade. Obnova ulica u naselju Raša koštat će 1,7 milijuna kuna, ulice i parkirališta u Koromačnu 500 tisuća, asfaltiranje odvojka Tunarica – staro naselje 300 tisuća kuna, a asfaltiranje prilaza grobljima u Drenju, Skitači i Sv. Lovreču ukupno 100 tisuća kuna. Isto toliko otići će na uređenje javnih površina u Drenju te po 70 tisuća za Brovinje.

Šenicu su želi

Med maki
šenicu su želi
težaki.

A sunce je cvele,
težake je grele.

Dozrel je klas,
razljejal se glas...

Ne bu lačnog terbuha
dosti bu ljetes dišečega kruha!

Lidija Jadek, 6.d

Kajkavski rječnik Kajkavski rječnik

med – između;
šenicu – pšenicu;
težaki – težaci;
cvele – cvale;
razljejal – razlijao;
lačnog – gladnog

Kajkavski rječnik Kajkavski rječnik

Pjesma je izvedena na 20-oj jubilarnoj smotri kajkavskog pjesništva u Krapini "Kaj u pjesmi, riječi, slici i plesu"

Kuhani zagorski štruklji

Zemite dvije beručke bijele mehke melje i zamiesite tieste s male mlačne vode. Gđa nastane hljiepček, pokrijte ga z tuoplu kerpu i ostavite da si počiva frtalj vure. Potem razvljiejčite tieste i na njega namažite sir zdrudzgan z jenem jajcem i male soli. Zafrčite tijeste h dugu štrucu, a onda z krajem teniereka zrežite male hljiepčeke (štrukljece). H loncu zakipite vodu, denite štrukljece i pustite da se kuhaju poljehku okol deset minut. Pri kraju na male domačega putra zažarite žljicicu čeljenoga luka, dodajte na verhu noža slatke paprike, šalicu mljeka i kad se te zavre hljiejte h luonec h terem se kuhaju štruklji. Pri kraju posipajte z male peršina. Ove jele se more dati kakti juha, a če nič drugoga nie, more nahraniti družinu i bez glavnoga jela.

Dobar tek!

Kajkavski rječnik Kajkavski rječnik Kajkavski rječnik Kajkavski

zemite – uzmite;
biela – bijela;
mefka – mekana;
melja – brašno;
tuoplu – toplu;
frtalj vure – četvrt sata;
zdrudzga – zgnječen;
zafrčite – zamotajte;

tenierek – tanjurić;
poljehku – polako;
hljiepček – hljepčić;
čeljeni – crveni;
hljijte – ulijte;
družina – obitelj; društvo oko stola;
beručka – sastavljene obje šake

Kajkavski rječnik Kajkavski rječnik Kajkavski rječnik Kajkavski

